ZAMONAVIY MAKTABLAR FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH TENDENTSIYALARI

Surayya Yusupovna Yadgarova
Toshkent viloyati Chirchiq shahar 6-umumiy o'rta ta'lim maktabi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktablar faoliyatini samarali tashkil qilish va rivojlantirishga nisbatan yangicha yondashuvlarning tatbiq etilishi, ilmiy-pedagogik jihatlari, sifatli faoliyat olib borish mexanizmlari asoslangan. Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri negizida sifat samaradorligini oshirish amaliyotlarini joriy etilishining ahamiyati belgilab berilgan.

Kalit so'zlar: modernizatsiya, maktab faoliyati, innovatsion yondashuv, klaster, pedagogik ta'lim innovatsion klasteri, omillar, "maktab-laboratoriya", innovatsion tajriba mexanizmlari, demokratlashtirish, raqobat, tahlil.

TENDENCIES FOR THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF MODERN SCHOOLS

Surayya Yusupovna Yadgarova
6th comprehensive school of Chirchik city, Tashkent region

ABSTRACT

This article is based on the application of new approaches to the effective organization and development of schools, scientific and pedagogical aspects, mechanisms for quality activities. The importance of introducing quality improvement practices based on the innovative cluster of pedagogical education has been identified.

Keywords: modernization, school activities, innovative approach, cluster, innovative cluster of pedagogical education, factors, "school-laboratory", mechanisms of innovative experience, democratization, competition, analysis.

KIRISH

Respublikamiz ta'lim tizimida ko'plab islohatlar kadrlar tayyorlash sohasida ta'lim turlari o'rtasida aloqa va uzviylik ta'minlanishidagi kamchiliklarni bartaraf etishga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda kadrlar tayyorlash bo'yicha davlat siyosatida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy o'ziga xosligi va talab hamda ehtiyojlarining to'liq hisobga olinmasligi, mehnat bozoridagi talab va taklifning chuqur o'rganilmasligi

natijasida kadrlarning hududlar kesimidagi taqsimotida muvozanatning buzilishi bilan bog'liq kamchiliklar kuzatildi. Bunga ayrim hududlarda pedagog kadrlarga bo'lgan ehtiyojning yillar davomida qondirilmasligiga sabab bo'lmoqda.

Intellektual salohiyati yuqori bo'lgan mamlakatlar tajribasidan ma'lumki, fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviylik va aloqadorlik mustahkam yo'lga qo'yilsa, bu yo'nalishda malakali kadrlar tayyorlash, ularning bandligini ta'minlash hamda mamlakat iqtisodiyotida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin bo'ladi. Ayniqsa uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishda yangi mexanizmlarning yaratilishi bugungi globallashuv jarayonlarining hayotiy zaruratiga aylandi va bu o'z navbatida ta'lim sifati samaradorligini oshirish, uni modernizatsiya qilishni taqozo etadi. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining turmush tarzi ta'sirining o'quv jarayonining samaradorligiga ta'siri pedagogikada alohida ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLIYASI

XX asrning birinchi yigirmanchi asri davri S.T. Shatsky maktablarining asl tuzilmalarini shakllantirish davri deb baholaydi. I.D. Frumin, A.N. Tubelskiy, G.K. Selevko, E.A. Yamburg maktab hayotining o'rganish bo'yicha tadqiqotlar olib bordi va uni rivojlantirishning turli yo'llarini tavsiya qildi.

E.A. Aleksandrova, M.S. Bezrukovoj, G.K. Selevko, O. Solovieva, A.A.Ostapenko, A.N.Tubelskiy asarlarida maktab hayot tarzini shakllantirish muammolari, bolaning diniy va etnik qadriyatlarga asoslangan oilaviy hayoti namoyish etilgan.

Ta'lim muassasalari rahbarlari maktabning turmush tarzini ta'lim muhitining, hamkorlik va hamkorlikning sifati bilan bog'liq holda rivojlantishi lozim. Maktab hayotining mazmuni va tashkil etilishi, texnologik tayyorlash va boshqarish, o'qituvchilar malakasini oshirish tizimining mazmuni maktab faoliyatini rivojlantirish shartlaridandir.

Maktab faoliyatini samarali tashkil qilish va rivojlantirish bo'yicha olib boriladigan tadqiqotlarning aksariyatida quyidagi tadqiqot usullari qo'llanilgan:

- qiyosiy tarixiy, falsafiy, pedagogik, ijtimoiy, madaniy, adabiyotning kontseptual va terminologik tahlili;
- zamonaviy ta'lim amaliyotini tahlil qilish;
- modellashtirish (tizimni o'rganish usuli sifatida ishlatiladi va natijada yaratilgan maktab tuzilmasi modeli turli davrlardagi maktab tuzilmalarini taqqoslash maqsadiga xizmat qildi);

- empirik (maktab hayotining tajribasini tahlil qilish va sintez qilish, materiallarni o'rganish va maktablarning ta'lim faoliyati natijalari, hujjatlarni tahlil qilish, maktabning me'yoriy-uslubiy asoslari, muntazam kuzatuvlar).

MUHOKAMA

Zamonaviy ilm-fan va amaliyotda turli ilmiy makonlar yaratilmoqda, ularda maktab faoliyatini samarali tashkil etishning maqsadli shakllanishi zarurligi to'g'risidagi g'oyalar doirasi yaratilib, muayyan o'quv yurtlarining tuzilmalarini yangilash uchun shart-sharoitlar yaratilmoqda. Shu bilan birga, ilmiy adabiyotlarni, tadqiqotlarni, maktab amaliyotini, turli darajada me’yoriy hujjatlarni o'rganish, ta'limni rivojlantirish istiqbollarini belgilash, milliy maktab hayotining zamonaviy usulda rivojlantirish bir qator qarama-qarshiliklar mavjudligini ko’rsatmoqda. Jumladan:

- ijtimoiy va pedagogik hodisa sifatida maktablar faoliyatini rivojlantirishning hamkorlikdagi birlashtirilgan ilmiy nazariyaning yo'qligi. (Jamiyatning va davlatning talablari o'rtasida shaxsning ma'naviy-axloqiy taraqqiyotini va tarbiyalanishini ta'minlaydigan bunday tuzilmani shakllantirishni taqozo qilmoqda);

- maktablarning faoliyatini samarali shakllantirish va rivojlantirish nazariyasi hamda tarixiy-pedagogik amaliyotini o'rganishda ichki ta'limning ob'ektiv ehtiyojlari va tadqiqot ma'lumotlarining etishmasligi;

- milliy pedagogika tarixida maktablarning samarali faoliyatini shakllantirishdagi muvaffaqiyatli tajriba va zamonaviy pedagogik amaliyotda yuqori ko’rsatkichlardagi maktab namunalarini yaratishga etarlicha e'tibor berilmasligi;

- maktab tuzilmalarining bunday o'zgarishida jamiyatning ko'p tarkibli hayotiga mos keladigan zamonaviy ijtimoiy dasturlar va maktab tuzilmalari rivojlanishidagi tendensiyalarning nazariy rivojlanmaganligi va hokazo.

Ushbu qarama-qarshiliklarni bartaraf etish bu yo’nalishda ilmiy-nazariy va amaliy tadqiqotlarning hajmini orttirishni va ularni o’rganishni talab qiladi.

Zamonaviy maktablar amaliyotida maktab rivojlanishining tendentsiyasini o'rganish va maktab hayotining o'zgarishi, muayyan o'qituvchilarning sa'y-harakatlari natijasida tuziladigan tarkibdagi innovatsiyalar ta'siri ostida yuzaga kelishi mumkin. Maktab tuzilmalari rivojlanishida yetakchi tendentsiya ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan kelib chiqadigan integratsion ahamiyatga ega bo’lgan tendentsiyalardir. Ta'lim sohasini integratsion tamoyillar asosida samarali rivojlantirish davlat ta'lim standartlari, ta'lim muassasalarida ta'lim tadbirlarining ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, oliy o’quv yurtlari o'rtasidagi hamkorlokni takomillashtirish, ta'lim tarmog'i ichida “maktab-laboratoriya” majmualarini yaratish, ta’lim xizmatlari, resurs markazlarini tashkil etishni rivojlantirishni talab qiladi.

Ta'lim muassasasida integratsiya jarayonlari o'quv jarayonini mazmunlanishi va tashkil etilishi uchun maktab standartlarini qabul qilish bilan ta'minlanadi. Maktab o'quvchilari birgalikdagi faoliyatining mazmunini belgilash, maktab tashkilotini birlashtirish uchun asos yaratish, maktab tuzilmasini shakllantirishning umumiy yondashuvlarini ishlab chiqish kabi ta'lim muassasasining qiymat ustunligini aniqlash. Maktabda integratsiya jarayonlari tengsiz ta'lim orqali, avlodlararo muloqot orqali amalga oshiriladi. Ta'lim sohasidagi farqlash jarayoni ta'lim muassasalarining tipik va xilma-xilligi, mulkchilikning turli shakllarini joriy etish, turli axiyologik ustuvorliklar bilan bog'liq. Ta'lim muassasasi darajasida differentsiatsiya turli xil individual va yoshga bog'liq psixologik-fiziologik xususiyatlar va moslashuvchan maktablarni, yosh maktablarni yaratish zaruratida ifodalangan o'quvchilarning turli xil ta'lim ehtiyojlari bilan bog'liq.

Bundan tashqari, maktab hayotining rivojlanishidagi yetakchi tendentsiyani amalga oshiradigan integratsiya jarayonlarining o'zaro bog'liq ko'p tuzilmaviyligini ta’kidlab o’tishimiz kerak. yodda tutishimiz kerak.

Maktab hayotining demokratik usuli - bu davlat siyosati va fuqarolik jamiyati shakllanishining shartidir, unda bitiruvchi ko'proq hayotga kirib, demokratiya va ma'naviy-axloqiy madaniyatni, birinchi navbatda oilada, hayotning iqtisodiy va siyosiy sohalarida o'z fikrlarini kiritadi. Maktab hayotini demokratlashtirish maktabni ijtimoiy hayotga jalb qilishni nazarda tutadi. Bu vazifa maktab boshqaruvini demokratiyalash, ta'lim muassasasining erkin boshqaruvini kengaytirish, ta'lim sohasidagi barcha a'zolarning hamkorlik shartlari, birgalikdagi harakatlar uchun indikativ asosni tashkil etish shartlari, shuningdek, o'z-o’zini boshqarish, o’z-o'zini baholash kabi shart-sharoitlarni birgalikda amalga oshirish uchun rag'batlantiruvchi shart-sharoitlarni yaratish orqali hal etiladi.

Maktab faoliyatini demokratlashtirishning yana bir sharti - yangi o'quv standartlariga o'tish bo'yicha vakolatlarga asoslangan yondashuvni va ta'limni hududiylashtirish tamoyilini, ya'ni kichik Vatan hissi shakllanishini nazarda tutuvchi o'z-o'zini tashkil etish tamoyilini amalga oshirishdir. Ushbu shartlarni klaster modelida amalga oshirish mumkin. Maktab hayotida zamonaviy milliy ma'naviyat va ma'naviy an'analarga asoslangan zamonaviy ma'naviy-axloqiy tarbiyani hisobga olgan holda ta'lim muassasasida demokratik tamoyillarni rivojlantirishda eng istiqbolli yondashuv hisoblanadi.

NATIJALAR

So’nggi yillarda Toshkent viloyatida ta’lim tizimini takomillashtirishda faqatgina uning faoliyati emas, balki uning mazmuni, texnologiyalari va tashkiliy

shakllari bo'yicha ham samarali o'zgarishlar olib borilmoqda. Ta'lim tizimini zamonaviylashtirishda yangicha innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish jamiyatning pirovard maqsadlaridan biri bo'lib kelmoqda. Vaholanki, ta'lim tizimida bu kabi amaliyotlarni rivojlantirish murakkab iqtisodiy, moliyaviy, huquqiy boshqaruvni tashkil etish bilan boshlanadi va aynan bu jarayon O'zbekiston Respublikasida Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika institutining asosiy strategik tadqiqot yo'nalishi sifatida belgilangan pedagogik ta'lim innovatsion klasteri doirasidagi nazariy va amaliy tadqiqotlarda o'z aksini topmoqda.

Shu o'rinda bugungi kunga kelib ta'limga nisbatan qo'llanilib kelinayotgan klaster modeli ta'lim-fan-ishlab chiqarish tizimida innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashni shakllantirish vositasi, raqobatbardosh samaradorlikka erishishdan manfaatdor bo'lgan soha (ta'lim, iqtisodiyot va b.)lar birlashishining tashkiliy shakllarini kuchaytirish mexanizmidir.

Toshkent viloyati Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri faoliyatini amalga oshirishning eng asosiy omillaridan biri sifatida tashkil topgan "maktab-laboratoriya"larida olib borilayotgan tadqiqotlar doiralaridan biri sifatli ta'limni ta'minlashga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash va ularni hal etish choralarini ko'rishdan iborat bo'lib, bu tadqiqotlarning bir qismi Toshkent viloyatidagi uzluksiz ta'lim tizimi sifati samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Maktab faoliyatini rivojlantirishdagi ijtimoiy omillardan biri raqobatdosh harakatdir. Ko'p yo'naltirilgan ta'lim tizimining rivojlanish salohiyati raqobatbardosh harakatga xos bo'lib, uning natijasi o'laroq maktabda ta'lim va ijtimoiy ehtiyojlar aniqlanadi.

Shunday qilib, maktab faoliyatining rivojlanishidagi yetakchi tendentsiyalarni joriy etish maktabning turmush tarzi tarkibida mavjud bo'lgan yangiliklarning ta'siri ostida ham, individual o'qituvchilarning (o'quv yurtlari rahbarlari, talabalar, ota-onalar) davlat muassasalari va tashkilotlari tizimi orqali amalga oshiriladi.

XULOSA

Muayyan hududiy ta'lim muassasalarining faoliyatini samarali shakllantirish va rivojlantirish nazariyasi va amaliyotini o'rganish maktab tuzilmalarining rivojlangan vositalar asosida rivojlanishi bir qator xulosalarni beradi.

Maktab faoliyati ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida o'rganiladi, bolalar va kattalar uchun ijtimoiy va shaxsiy ahamiyatga ega bo'lgan maktab jamiyati hayotining mustahkam va doimiy qo'llab-quvvatlanadigan xususiyatlarini aks ettirishi ta'lim mazmunining tarkibiy qismiga aylanadi.

Madaniy, ma'naviy, tashkiliy va ma'rifiy sohalarda ta'lim jamiyatining a'zolari o`rtasidagi munosabatlar tizimi sifatida maktab faoliyatining belgilangan tartibi shakllanadi. Ushbu munosabatlar tizimi mafkuraviy, siyosiy, madaniy, ma'naviy, tashkiliy va ma'rifiy yangiliklarning ta'siri ostida muayyan turdagi ta'lim faoliyati doirasida takrorlanishi yoki rivojlanishi mumkin.

Maktab faoliyatini tizim tuzilmalari va aspektlarga asoslangan yondashuvlarning kombinatsiyasidan iborat tuzilmalarni tashkil qilish uchun hamkor mexanizmlar ishlab chiqiladi.

Maktab faoliyatini ijtimoiy hodisa sifatida hisobga oladigan bo'lsak, u motivatsion, moddiy-texnologik, resurs-ekologik va samarali yo'nalishlar asosida rivojlantiriladi. Faoliyatning har bir sohasi mazmuni sub'ektlarning qadriyatlari va umumiy e'tiqodlari bilan belgilanadi.

Shunday qilib, maktablarning asosiy g'oyalari yangi yondashuvlarga asoslangan jamiyat va ta'limni rivojlantirish paradigmasining integratsion texnologik zanjirini mustahkamlash lozimligini ko'rsatadi. Shu tufayli, inson hayotining qadriyatlarini, inson hayotining qadr-qimmatini tan olishga asoslangan maktab faoliyati innovatsion yo'llar bilan yaratilgan g'oyalarning rivojlanishiga imkon yaratadi.

REFERENCES

1. Gafforov Ya. X. (2020). Methods for developing a system of teaching history and increasing the effectiveness of history teaching. Индия. EPRA International Journal of Multidisciplinary Research. 2020, 108.
2. Ғаффоров. Я.Х. Мактаб ислоҳати ва ўқитиш методларини такомиллаштириш. Science and education. Sgientific Journal. 2020, 482.
3. Toshtemirova S. A. (2020). Ta'lim sifati va uni demokratlashtirish ilmiy muammo sifatida // Uzluksiz ta'lim. № 1 (86). - S.5
4. Gafforov Ya.X. Toshtemirova. S. (2020). Ways to increase the effectiveness of education in an integrated environment. International Journal of Current Research and Review. India.
5. Gafforov Ya. X. (2019). THE STATE OF HUSTORICAL EDUCATION IN UZBEKISTAN DURING WORLD WAR II. USA(Philadelphia) .2019. 173-175.
6. Gafforov Ya. X. (2019). Technical approach in the education system. International journal on Integrated Education. England. 2019. 40-41.
7. Ҳайдаров С. Ўзбекистон тарихи фани дарслари самарадорлигини оширишда тасвирий санъат воситаларининг роли. "Science and Education" Scientific Journal September 2020/Volume 1 Issue 6. Page 174-179.
8. Ҳайдаров С. Педагог-ўқитувчиларда ахборот-коммуникация кўникмасини шакллантириш асослари. "Science and Education" Scientific Journal Oktober 2020 / Volume 1 Issue 7. Page 610-617.

9. Тошев, С. (2020). Ўзбекистоннинг совет мустамлакачилиги даври тарихини ўрганишда турк тилидаги манбаларни ўрни. In Тарихий манбашунослик, тарихнавислик, тарих тадқиқотлари методлари ва методологиясининг долзарб масалалари (pp. 121-127)
10. Тошев, Солежон Аҳматжонович. (2020). ТУРКИЯДА МАРКАЗИЙ ОСИЁ ТАРИХИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ. Science and Education, 1(7), 625-631
11. Тошев, Солежон Аҳматжонович.(2020). Ўзбекистон совет мустамлакачилик даври тарихининг Туркияда ўрганилиши. Ўтмишга назар.2(2-махсус сон). 347-353
12. Gafforov Ya.X. (2020). Important aspects of environmental education in the education system. EPRA International Journal. of research & development. India. 2020. 97.
13. Abdurakhmanova, J. N. (2020). The policy of tolerance in Uzbekistan (in the case of Greeks). International Journal on Integrated Education, 2(5), 212.
14. Жуммагул Номозовна Абдурахманова, Саодат Абдурашидовна Тоштемирова.(2020). Инновацион технологиялар ва ахборот маданиятини шакллантириш педагогиканинг долзарб масалаларидан бири. Science and Education.1(7). 436-442
15. JI Suyundikovich. (2020). TARIXNI O'QITISH METODIKASI RIVOJLANISHI TARIXIDAN. Fan va ta'lim, 1 (5), 195.
16. Toshtemirova, S. (2020). Factors Affecting the Quality of Education and the Importance of the Education Cluster to Address Them. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(4), 151-156.
17. Mardonov, S., Toshtemirova, S., Ahmadjonov, B., & Koshanova, N. (2020). Structure and Mechanisms of Action of the Educational Cluster. International Journal of Psychological Rehabilitation, 24(7), 8104-8111.
18. G'afforov, Y., Nafasov, A., & Nafasova, Z. (2020). From the History of the Beginning of the "Great Game". Journal of Critical Reviews, 7(11), 2798-2802.
19. Н.С. Кенжаева (2019). Научное изучение Памира в 1923-1928 гг. при участии Материалы международной научно-практической конференции "Социально-экономическое и культурное сотрудничество Таджикистана и Узбекистана: история и современность. С. 291-295.
20. Н.С. Кенжаева (2019). Вклад российских ученых в изучение Памира и Припамирья в составе Таджикской комплексной экспедиции 1932 года. Гуманитарное измерение в истории российско-узбекистанских связей. С. 79-86.
21. Toshtemirova, С., Жолдасов, И. (2019). Білімді адамгершілікке баулу идеясының қажеттігі // “Actual problems of society, education, science and technology: status and prospects of development” collection of scientific papers of the ii international scientific-practical conference. Актубе. P. 17-23.
22. Раимова, А. (2020). Эвакуация центров науки и культуры в Узбекистан в годы Второй мировой войны. Science and Education, 1 (7), 600-609.